

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 143/02

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. novembra 2002 o sťažnosti T., B. B., zastúpenej komerčnou právničkou Mgr. M. K., B. B., ktorou namietala porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uzneseniami Okresného súdu v Piešťanoch sp. zn. 11 Er 904/01 z 19. februára 2002, sp. zn. 11 Er 907/01 z 19. februára 2002 a sp. zn. 11 Er 910/01 z 19. februára 2002, za účasti Okresného súdu v Piešťanoch, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo sťažovateľky T., B. B., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky bolo porušené uzneseniami Okresného súdu v Piešťanoch sp. zn. 11 Er 904/01 z 19. februára 2002, sp. zn. 11 Er 907/01 z 19. februára 2002 a sp. zn. 11 Er 910/01 z 19. februára 2002.

2. Uznesenia Okresného súdu v Piešťanoch sp. zn. 11 Er 904/01 z 19. februára 2002, sp. zn. 11 Er 907/01 z 19. februára 2002 a sp. zn. 11 Er 910/01 z 19. februára 2002 zrušuje a veci vracia Okresnému súdu v Piešťanoch na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľke T., B. B., n e p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie.

4. Okresný súd v Piešťanoch j e p o v i n n ý nahradiť sťažovateľke T., B. B., trovy konania vo výške 16 000 Sk (slovom šestnásťtisíc slovenských korún) do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet komerčnej právničky Mgr. M. K., B. B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

T., B. B., (ďalej len „sťažovateľka“), podaním doručeným Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 10. mája 2002 namietala porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uzneseniami Okresného súdu v Piešťanoch (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 11 Er 904/01 z 19. februára 2002, sp. zn. 11 Er 907/01 z 19. februára 2002 a sp. zn. 11 Er 910/01 z 19. februára 2002. K porušeniu označeného základného práva malo dôjsť podľa sťažovateľky v dôsledku zastavenia exekúcií podľa § 57 ods. 1 písm. d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a o exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“), ktoré bolo odôvodnené tak, že povinná osoba (Nemocnica s poliklinikou v P.) nemá taký majetok, ktorý by bol exekvovateľný, hoci podľa sťažovateľky taký majetok existuje.

Preto sťažovateľka navrhla vysloviť porušenie tohto základného práva na súdnu ochranu, zrušiť napadnuté uznesenia okresného súdu a vrátiť mu veci na ďalšie konanie. Súčasne sťažovateľka požiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 250 000 Sk za každý prípad zastavenia exekúcie. Sťažovateľka uplatnila aj nárok na náhradu trov konania.

Okresný súd sa okrem zaslania spisov a vyjadrenia ku konaniu verejného ústneho pojednávania ku sťažnosti sťažovateľky nevyjadril.

Obaja účastníci vyhlásili, že netrvajú na verejnom ústnom pojednání, a preto ústavný súd vo veci samej rozhodol na neverejnom zasadnutí senátu.

II.

K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd svojich občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkolvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takého uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späť s uplatňovaním základných práv a slobôd.

Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkým zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu takých procesných postupov. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína objektivitu takého postupu orgánu verejnej moci (II. ÚS 9/00). Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu prijať rozhodnutie.

Objektívny postup orgánu verejnej moci sa musí prejavíť nielen vo využití všetkých dostupných zdrojov zisťovania skutkového základu na rozhodnutie, ale aj v tom, že takéto rozhodnutie obsahuje aj odôvodnenie, ktoré preukázateľne vychádza z týchto objektívnych postupov a ich využitia v súlade s procesnými predpismi.

Tieto závery sa v celom rozsahu uplatňujú aj v nútenom výkone súdnych a iných rozhodnutí, ktorý tvorí osobitný druh civilného procesu patriaci do právomoci všeobecných súdov a orgánov určených osobitným zákonom.

Článok 2 ods. 2 ústavy obsahuje ústavné pravidlo, v rámci ktorého každý orgán verejnej moci vrátane štátnych orgánov sám (autonómne) určuje nielen to, aký druh právnej úpravy použije pri rozhodovaní, ale aj to, akým spôsobom prikočí k jeho výkladu v súlade s princípom právneho štátu, ktorý je vyjadrený v citovanom článku ústavy. Ústavný príkaz, ktorý je v čl. 2 ods. 2 ústavy, je súčasne aj ustanovením povinnosti vykladať ústavné a zákonné normy tak, aby sa tento ústavný príkaz rešpektoval v celom vymedzenom rozsahu. Uvedené ústavné pravidlo sa vzťahuje v celom rozsahu aj na ochranu základných práv a slobôd, ktorú poskytujú orgány verejnej moci v rozsahu svojich kompetencií vrátane základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku je podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu (PL. ÚS 21/00, I. ÚS 5/00) súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Preto pri postupe všeobecných súdov treba dbať na to, aby zabezpečili taký prístup k súdnej ochrane v exekučnom konaní, ktorý nie je diskriminačný bez primeraných a objektívne zdôvodniteľných okolností, ktoré vyplývajú priamo zo zákona.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Účelom citovaného článku ústavy je zaručiť každému prístup k súdnej ochrane, k súdu alebo inému orgánu právnej ochrany. Právo zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy umožňuje každému, aby sa stal po splnení predpokladov ustanovených zákonom účastníkom súdneho konania. Ak osoba splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej efektívne umožní (mal by umožniť) stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú.

Takto vymedzený obsah základného práva na súdnu ochranu sa uplatňuje aj v nútenom výkone súdneho a iného rozhodnutia. Aj vo výkone rozhodnutia alebo v súdnej exekúcii sa musí zaručiť každému prístup k súdnej ochrane, ak splní predpoklady ustanovené zákonom. K naplneniu záruk na prístup k súdnej ochrane v zmysle citovaného článku ústavy dochádza až vtedy, keď uplatnené právo je efektívne vykonané. Efektívnosť výkonu tohto základného práva vyžaduje, aby všeobecný súd konal objektívne, vylúčil náhodné alebo svojvoľné uplatnenie zákonných možností na rozhodnutie a ak prijme konečné rozhodnutie, vychádzal z toho, čo objektívne zistil na základe predpísaného spôsobu zisťovania skutkového stavu v exekučnom konaní, ktorým je procesné dokazovanie.

Z uvedených ústavných princípov vychádzal aj ústavný súd pri preskúmaní napadnutých uznesení okresného súdu, ktorými bola zastavená exekúcia podľa § 57 ods. 1 písm. d) Exekučného poriadku z dôvodov, ktoré sú uvedené v týchto rozhodnutiach. V prvom rade ústavný súd pripomína, že tieto uznesenia nie sú napadnuteľné odvolaním (§ 58 Exekučného poriadku) a ich účinkom bolo zastavenie celého procesu núteného výkonu súdnych rozhodnutí, ktoré oprávňovali sťažovateľku na využitie donucovacieho aparátu v rámci exekučnej činnosti. Okresný súd zastavil celú exekúciu, ale faktické účinky tohto zastavenia sa vzťahujú nielen na majetok, ktorý je podľa názoru okresného súdu vylúčený z exekúcie podľa Exekučného poriadku a osobitných zákonov. Zastavením exekúcie sa dosiahli účinky, ktoré sa rovnajú exekučnoprávnej imunite povinnej osoby (Nemocnica s poliklinikou v P.), t. j. došlo k vylúčeniu zákonnej možnosti viesť voči takej povinnej osobe nútený výkon súdnych rozhodnutí v konaní podľa Exekučného poriadku.

Okresný súd bez toho, aby zisťoval majetok (veci, práva a pohľadávky), ktorý je vylúčený z exekúcie, ako aj to, či neexistuje majetok, ktorý nie je vylúčený z exekúcie, zastavil exekúciu v celom rozsahu. V odôvodneniach jeho rozhodnutí sa síce uvádza, že exekučný súd nezistil iný majetok povinnej osoby, ale z obsahu spisov, ktoré boli predložené ústavnému súdu, nie je objektívne zistiteľný žiadny procesný úkon, ktorého

cieľom bolo zisťovanie majetku povinnej osoby, ktorý by bol exekučne postihnuteľný, prípadne ktorý by umožnil záver, že povinná osoba žiaden taký majetok nemá.

V rozhodnutiach okresného súdu nie je uvedený žiaden dôvod na taký postup, okresný súd nevzal na zreteľ ani na to, aký spôsob exekúcie chcel súdny exekútor využiť a či tento spôsob by viedol k postihnutiu majetku (vecí, práv a pohľadávok), ktoré sú podľa Exekučného poriadku a osobitných zákonov vylúčené z exekúcie, a preto vo vzťahu k nim možno exekúciu zastaviť. Na tomto mieste ústavný súd zdôrazňuje, že právnou podstatou súdnej exekúcie je ručenie povinnej osoby za nútene vymáhané nároky celým jej majetkom, s výnimkou toho majetku, ktorý je preukázateľne (skutkovo) podľa osobitných zákonov vylúčený z exekúcie. Exekučný poriadok a osobitné zákony však nevylučujú majetok povinnej osoby, ale len jeho jednotlivé časti (veci, práva a pohľadávky). Potvrdzujú to znenia § 115 ods. 4 a § 57 ods. 1 písm. d) Exekučného poriadku, ako aj § 10 ods. 9 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov a § 18a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov.

Okresný súd namiesto toho, aby zastavoval súdnu exekúciu v konaniach, v ktorých boli vydané napadnuté uznesenia vo vzťahu ku individuálne určenému majetku, tak ako mu to dovoľovali citované ustanovenia Exekučného poriadku a osobitných zákonov (k veciam, právam a pohľadávkam), k čomu mohlo dôjsť na základe návrhu povinnej osoby alebo aj bez návrhu, zastavil súdnu exekúciu v celom rozsahu. Takto však mohol okresný súd postupovať len v prípade, ak by bol mal procesným dokazovaním (objektívnym postupom) jednoznačne preukázané, že povinná osoba nemá žiaden taký majetok, ktorý by bol spôsobilým predmetom súdnej exekúcie.

Z dôvodov uvedených v tejto časti ústavný súd dospel k záveru, že napadnutými uzneseniami okresný súd porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

III.

Podľa § 56 ods. 2 a 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím, ústavný súd také rozhodnutie zruší a vec vráti porušovateľovi práva na ďalšie konanie. Preto ústavný súd všetky tri napadnuté uznesenia okresného súdu zrušil a vrátil mu veci na ďalšie konanie, v ktorom je okresný súd pri ich prerokovaní a rozhodovaní už viazaný právnym názorom ústavného súdu vyjadreným v tomto náleze (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Sťažovateľ však musí odôvodniť, z akých dôvodov požaduje toto zadosťučinenie (§ 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Sťažovateľka síce uplatnila nárok na primerané finančné zadosťučinenie, ale výslovne neuviedla, z akých dôvodov ho žiada. Ústavný súd preto zadosťučinenie nepriznal. Navyše, ústavný súd dodáva, že nápravu stavu (porušenia základného práva na súdnu ochranu), ktorý nastal v dôsledku zrušených rozhodnutí, možno dosiahnuť vrátením vecí na ďalšie konanie.

Sťažovateľke ústavný súd podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov konania vo výške 16 000 Sk (§ 1 ods. 3, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 591/2002 Z. z. o odmenách komerčných právnikov za poskytovanie právnej pomoci), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok roku 2001, ktorý bol vo výške 11 963 Sk. Náhrada bola priznaná za dva úkony v plnej výške 3 900 Sk a štyri úkony v polovičnej hodnote (1 950 Sk) vo veciach, ktoré boli spojené na spoločné konania, plus 6-krát po 100 Sk režijný paušál.